



Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

## IZVJEŠĆE OBRADE PODATAKA – BRIGHT SOCIAL MINDS



Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

## SADRŽAJ

IZVJEŠĆE OBRADE PODATAKA – BRIGHT SOCIAL MINDS .....	1
UVOD .....	3
PRIKUPLJANJE PODATAKA .....	4
GLAVNI REZULTATI .....	5
OPĆA STRUKTURA SUDIONIKA/ICA .....	5
PROSTORNO UREĐENJE I STANOVANJE .....	11
OBRAZOVANJE SUDIONIKA/ICA .....	17
STRUKTURA SUDIONIKA/ICA PREMA STATUSU ZAPOSLENJA .....	22
MIGRACIJE .....	31
ZDRAVSTVENO STANJE I ZAŠTITA .....	35
PRIPADNOST NACIONALNOJ MANJINI I DISKRIMINACIJA .....	38
PREPORUKE .....	40



## UVOD

Najvažniji zaključak većine istraživanja o položaju Roma i Romkinja u Hrvatskoj jest njihov višestruki marginalni položaj. Njihova je marginalizacija ekonomska, prostorna, kulturna i politička<sup>1</sup>. Isto je potvrdila i najnovija publikacija koja je prikupljala bazne podatke o romskoj populaciji cijele Hrvatske<sup>2</sup>. To je istraživanje obuhvatilo 1.550 romskih kućanstava, što je reprezentativan uzorak unutar stanovništva Republike Hrvatske. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine, u Republici Hrvatskoj živi 16.975 Roma i Romkinja (prema Državnom zavodu za statistiku). Smatra se kako je ova brojka i puno veća jer se brojni pripadnici romske nacionalne manjine ne izjašnjavaju kao Romi/Romkinje pa je tako procjena Vijeća Europe o broju Roma bila između 30 000 i 40 000<sup>3</sup>. Najprecizniji broj brojnosti Roma i Romkinja u Hrvatskoj dobio se, u već spomenutom istraživanju. Naime, mapiranjem lokaliteta dobiven je broj od 24 524 pripadnika romske nacionalne manjine. Najveći broj pripadnika/ica živi u Gradu Zagrebu, Međimurskoj i Osječko-baranjskoj županiji. Prema posljednjem popisu stanovništva u Osječko-baranjskoj županiji živi gotovo 2000 Roma i Romkinja. U Dardi je po neslužbenom popisu romskog stanovništva koji je proveo Romski resursni centar u sklopu projekta „Imaš mene, nisi sam“ 109 romskih kućanstava, od čega 16 živi u naselju Zlatnica, 71 živi u naselju Barake i 22 živi u selu. Po službenom popisu stanovništva iz 2011. godine u Dardi živi ukupno 6.908 stanovnika od čega 650 Roma. Prema statistički podacima Osječko-baranjske županije u školskoj godini 2019/20 broj pripadnika romske nacionalne manjine koji pohađaju osnovnoškolsko obrazovanje je 257 ( 112 m i 145 ž osoba) dok je broj učenika koji pohađaju srednjoškolsko obrazovanje 71 (40 m i 31 ž osoba).

Prostorna se marginalizacija očituje kroz činjenicu da su Romi i Romkinje uglavnom nastanjeni na periferijama gradova (ali i sela). Nadalje, i dalje većina romskih naselja nema osnovnu urbanu infrastrukturu. Zaključeno je kako se romska kućanstva nalaze u daleko nezavidnijoj situaciji od kućanstava u Hrvatskoj na svim objektivnim pokazateljima kvalitete stanovanja, objašnjava Dobrotić<sup>4</sup>. Govoreći o komunalnoj infrastrukturi od 128 lokaliteta, samo jedan lokalitet nema pristup električnoj energiji. Njih 13 nema pristup vodovodu, dok pristup kanalizaciji nema 55 od 128 lokaliteta. Pristup

---

<sup>1</sup> ŠUČUR, Z. (2000). ROMI KAO MARGINALNA SKUPINA. *Društvena istraživanja*, 9 (2-3 (46-47)), 211-227. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/20263>

<sup>2</sup> Kunac, S., Klasnić, K. i Lalić, S., Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: istraživanje baznih podataka, 2019., <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Uklju%C4%8Divanje%20Roma%20u%20hrvatsko%20dru%C5%A1tvo%20-%20istra%C5%BEivanje%20baznih%20podataka.pdf>

<sup>3</sup> Kunac, S., Klasnić, K. i Lalić, S., Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: istraživanje baznih podataka, 2019., <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Uklju%C4%8Divanje%20Roma%20u%20hrvatsko%20dru%C5%A1tvo%20-%20istra%C5%BEivanje%20baznih%20podataka.pdf>

<sup>4</sup> Bagić, D., Burić, I., Dobrotić, I., Potočnik, D., Zrinščak, S. (2014): Romska svakodnevnica u Hrvatskoj: prepreke i mogućnosti za promjene, UNDP, UNHCR i UNICEF, dostupno na: <https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/undp-hr-roma-everyday-2015.pdf>



Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

plinovodu nema 74 od 128 lokaliteta, navode istraživačice Kunac, Klasnić i Lalić<sup>5</sup>. U mnogim naseljima su socijalne usluge nepostojeće ili vrlo slabo zastupljene. Nadalje, kako navodi Potočnik<sup>6</sup>, Romi u Hrvatskoj još uvijek ne mogu ostvariti svoje pune obrazovne mogućnosti i potencijale. Prvenstveno je to radi siromaštva, diskriminacije (višestruke diskriminacije žena), marginalizacije, nedostatka samopouzdanja i sl. Nadalje, velika je gospodarska izolacija, Romi su nadzastupljeni u nezaposlenosti.

U ovom smo dijelu projekta proveli istraživanje s ciljem mapiranja potreba romskog stanovništva u Općini Darda. Kako bi se radile svrsishodne intervencije, kreiranje kao i implementacija preventivskih programa ili intervencija mora biti senzibilizirana upravo prema potrebama lokalnih zajednica. Tako, ako ne postoje procjene potreba lokalnih zajednica, ne možemo niti govoriti o znanstveno utemeljenim programima i intervencijama. Članovi lokalne zajednice znaju što je potrebno, zašto je to potrebno, koje su prepreke, što se može učiniti, što je dostupno korisnicima te što je održivo. Sudjelovanje pojačava vlasništvo zajednice i sposobnost stanovnika da zadrži intervenciju i upravljaju njom, povećavajući na taj način izgleda da će s vremenom postati održiva<sup>7</sup>.

## PRIKUPLJANJE PODATAKA

Kako bismo utvrdili životne uvjete segregiranog stanovništva, najviše Roma i Romkinja provedena je anketa nad 104 osobe uglavnom romske nacionalne manjine. Anketiranjem sudionika/ica željeli smo saznati prepreke /poteškoće/probleme na koje nailaze u svom svakodnevnom životu u području obrazovanja, zapošljavanja, stanovanja i prostornog uređenja, zdravstvene zaštite te diskriminacije.

Svaka je anketa ručno unesena u Excel tablicu kako bismo mogli statistički obraditi podatke. Nadalje, su podatci obrađeni statističkim metodama kojima smo dobili glavne rezultate koji će biti predstavljeni u ovom izvještaju.

---

<sup>5</sup> Kunac, S., Klasnić, K. i Lalić, S., Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: istraživanje baznih podataka, 2019., <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Uklju%C4%8Divanje%20Roma%20u%20hrvatsko%20dru%C5%A1tvo%20-%20istra%C5%BEivanje%20baznih%20podataka.pdf>

<sup>6</sup> Bagić, D., Burić, I., Dobrotić, I., Potočnik, D., Zrinščak, S. (2014): Romska svakodnevica u Hrvatskoj: prepreke i mogućnosti za promjene, UNDP, UNHCR i UNICEF, dostupno na: <https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/undp-hr-roma-everyday-2015.pdf>

<sup>7</sup> Priručnik za poboljšanje životnih uvjeta Roma na lokalnoj razini, Svjetska banka i Europska komisija, siječanj 2015.



Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

## GLAVNI REZULTATI

### OPĆA STRUKTURA SUDIONIKA/ICA

Od 104 ispitanika koji su sudjelovali u provedbi ankete 75,73% su žene, a 24,27% muškarci. Raspodjela sudionika po dobi je raznolika, no prevladavaju sudionici/ice srednje životne dobi (50-54 godine s udjelom od 17%), dok je sljedeći najveći udio 15% sudionika/ica koji su stariji od 65 godina.

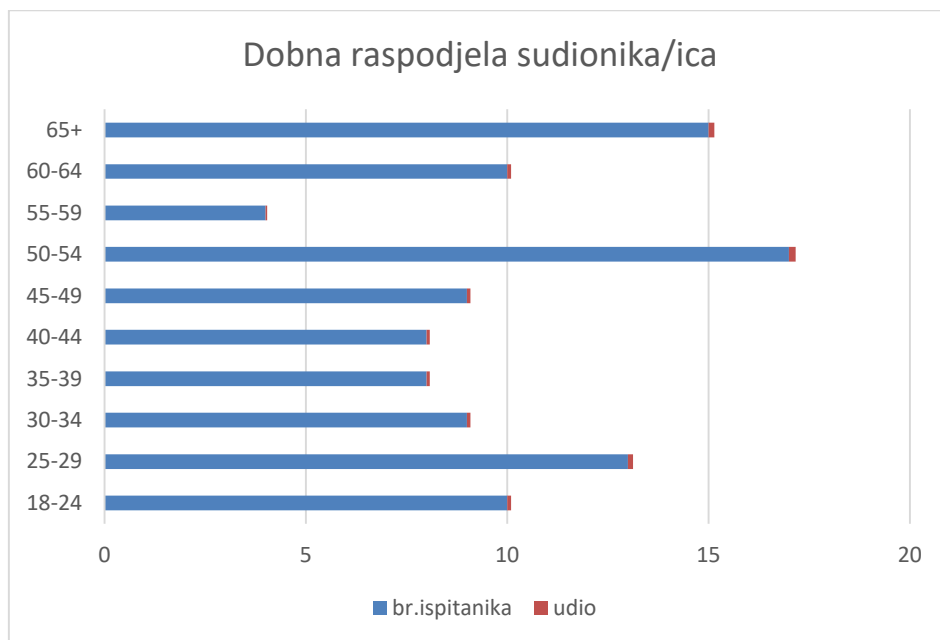
Grafikon 1. Struktura ispitanika po spolu





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Grafikon 2. Struktura ispitanika prema dobi



U jednoj nekretnini uglavnom živi samo jedno zajedničko kućanstvo (90,29%), dva zajednička kućanstva su u 6,80% slučajeva, a tri u 2,91%.

Grafikon 3. Raspodjela odgovora o broju zajedničkih kućanstava u kući





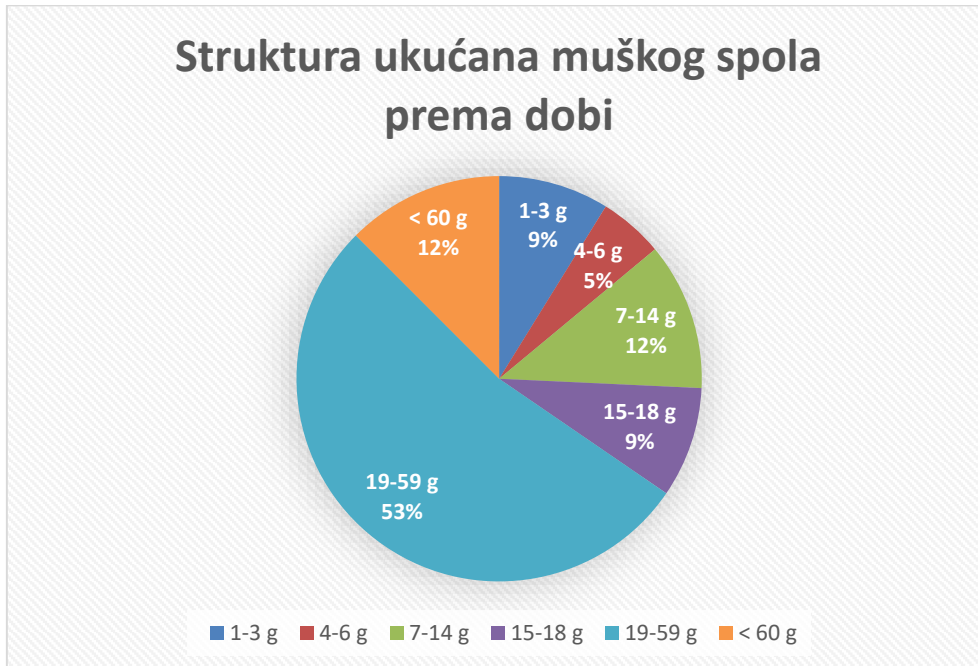
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Prema broju članova kućanstva najviše je kućanstava s tri člana 24%, zatim slijede samačka kućanstva s 23% te ona s dva člana 21%. Unutar tih kućanstava 52,61% su djevojčice i žene, dok je 47,39% dječaka i muškaraca. Na donjim grafikonima možete vidjeti raspodjelu ukućana muškog i ženskog spola prema dobnim kategorijama.

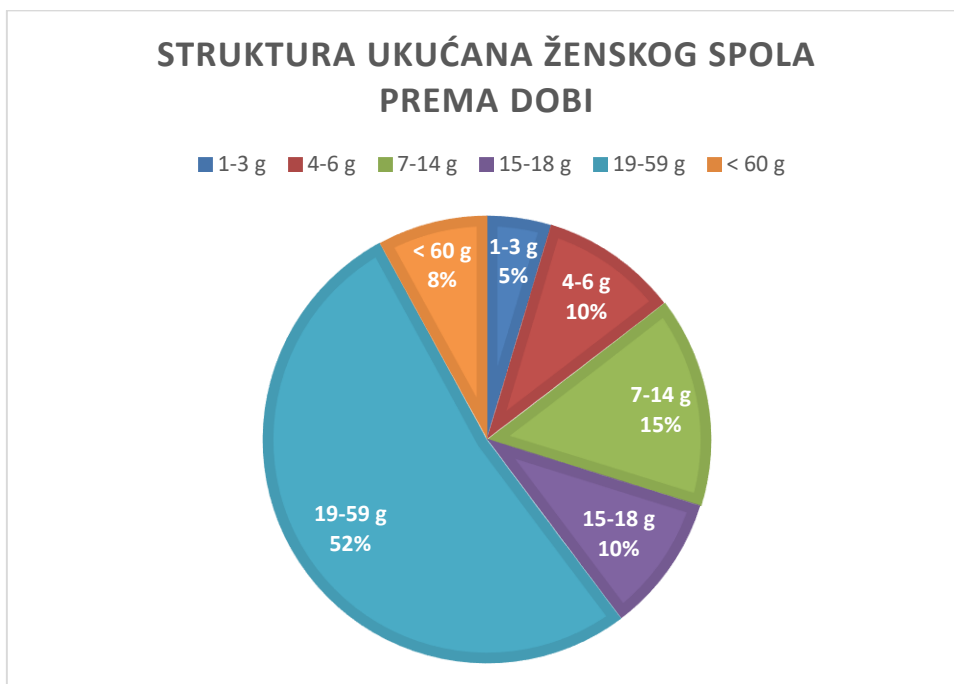


Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Grafikon 4. Struktura ukućana muškog spola prema dobi



Grafikon 5. Struktura ukućana ženskog spola prema dobi







Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Grafikon 6. Raspodjela sudionika/ica prema broju članova kućanstva

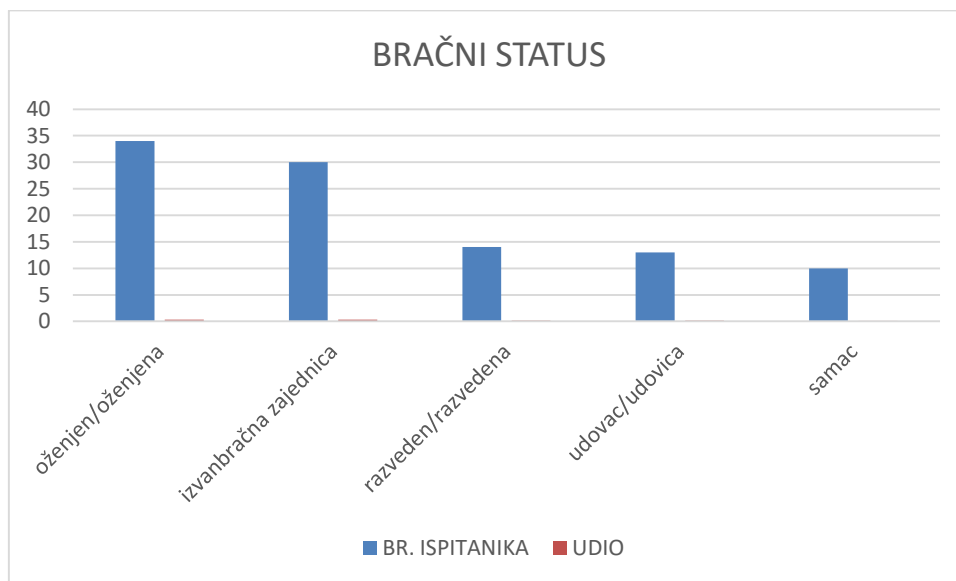




Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Nadalje, struktura sudionika/ica prema bračnom statusu je sljedeća – najveći je broj sudionika/ica u braku 34% dok je 30% u izvanbračnoj zajednici. 14% sudionika/ica je razvedeno, a 13% su udovci/ice. Samo su 9% sudionika/ica samci.

Grafikon 7. Raspodjela sudionika/ica prema bračnom statusu

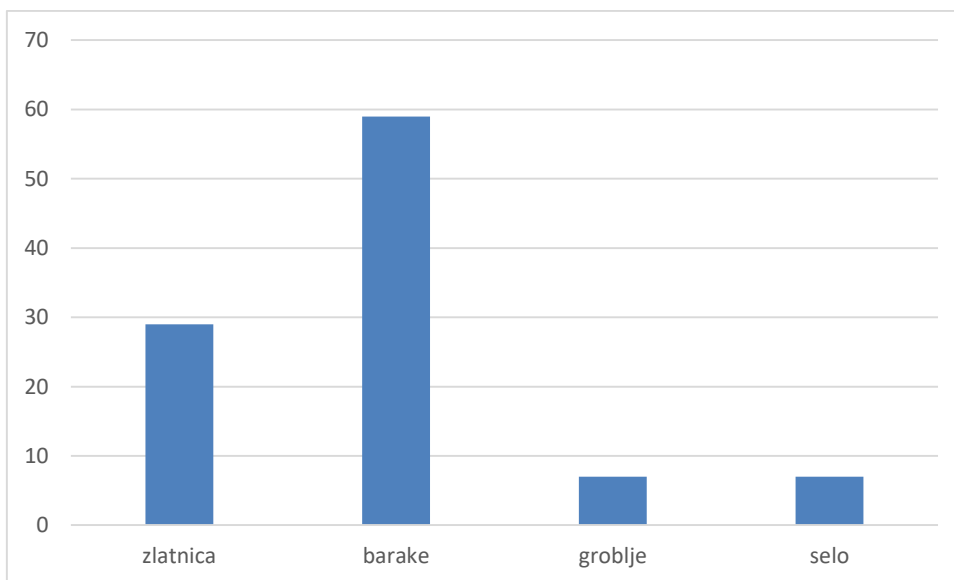




## PROSTORNO UREĐENJE I STANOVANJE

Svi ispitanici/ice žive u Dardi, na četiri različite lokacije od kojih su dva segregirana lokaliteta. Barake su koncentrirano rubno naselje tj. lokalitet na kojemu Romi žive na rubu sela, dok je Zlatnica koncentrirano naselje unutar sela tj. lokalitet koji je rezidencijalna koncentracija unutar sela. Lokalitet Groblje i Selo spadaju pod kategoriju disperziranog lokaliteta, odnosno Romi žive raspršeno među većinskim stanovništvom u selu. Najveći udio ispitanika/ica živi upravo na lokalitetu Barake tj. na rubnom naselju i to čak 57,84%, a 28,43% živi u Zlatnici.

Grafikon 3. Struktura sudionika/ica prema mjestu stanovanja

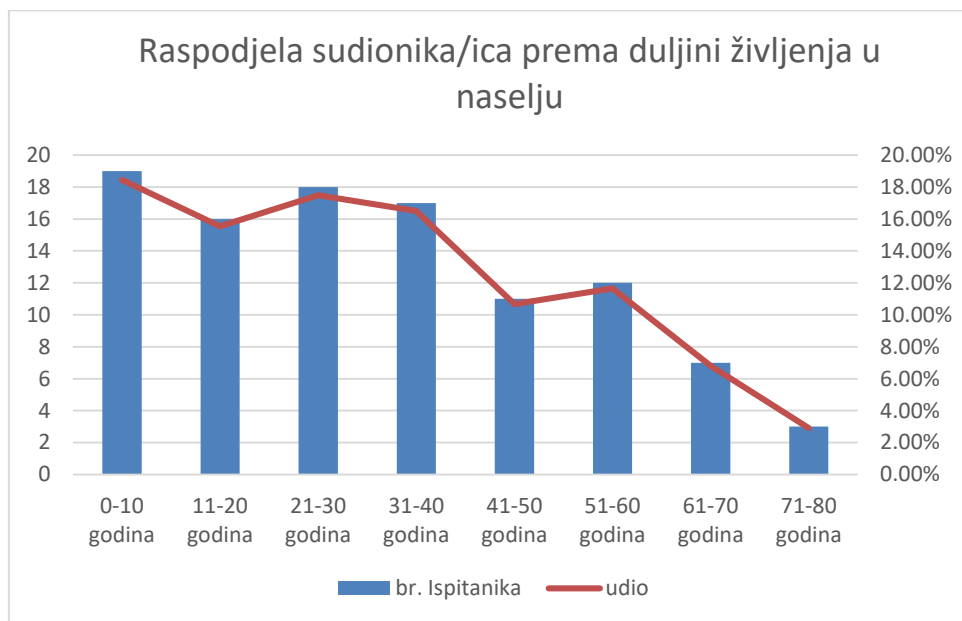


Veliki udio ispitanika/ica u svom naselju živi između 0 i 10 godina, ali je značajan udio na tom području preko 10 godina (11-20 godina – 15,53%, 21-30 godina – 17,48% te 31-40 godina – 16,50%). Odnose u zajednici u najvećoj mjeri procjenjuju kao dobre i niti dobre niti loše (33,01% i 47,57%). Nadalje, čak 92,23% sudionika i sudionica procjenjuju naselje u kojem žive sigurnim, dok ga 7 sudionika/ica ili 6,80% procjenjuje kao nesigurnim.



Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Grafikon 4. Struktura sudionika/ica prema duljini življenja u naselju



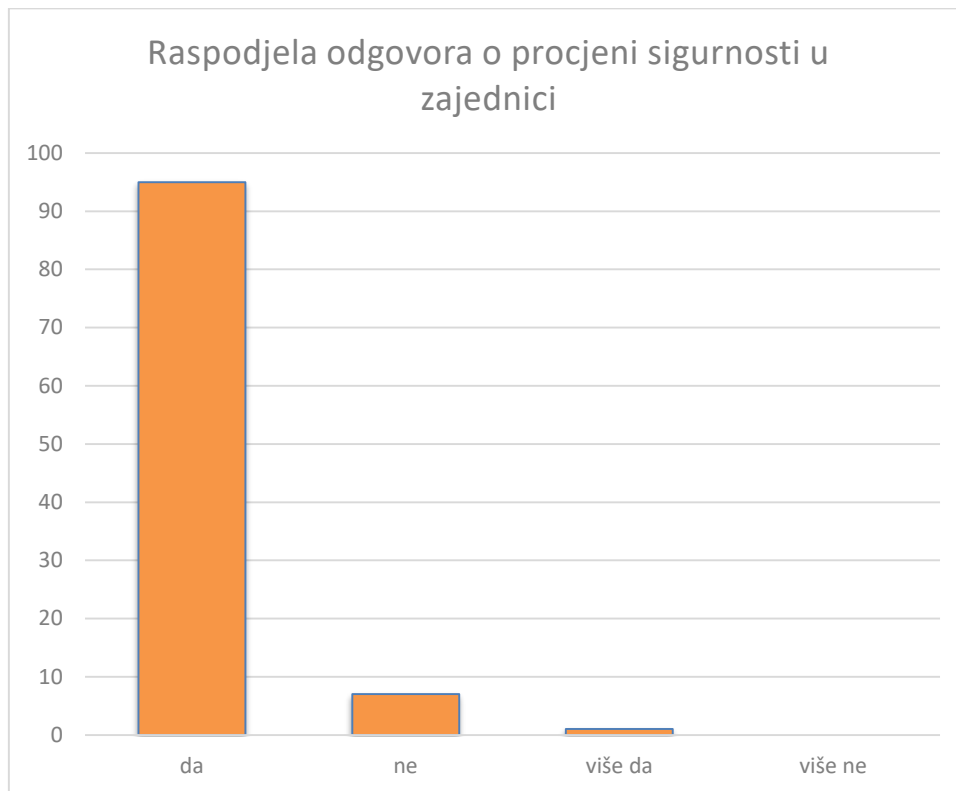
Grafikon 5. Raspodjela odgovora o procjeni odnosa u zajednici





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Grafikon 6. Raspodjela odgovora o procjeni sigurnosti u zajednici

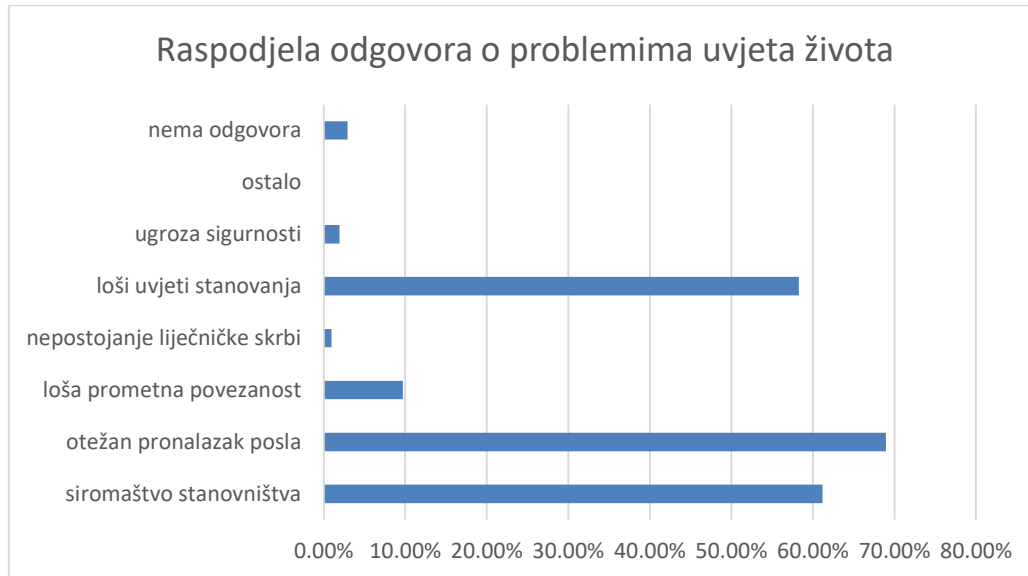


Sudionici/ice istraživanja navode da je najveći problem u uvjetima života unutar zajednice otežan pronalazak posla, siromaštvo stanovništva te loši uvjeti stanovanja. Samo je jedan sudionik izabrao odgovor Ostalo i naveo kako je njegov glavni problem invaliditet što se bolje nadovezuje na idući dio teksta. Na pitanje o glavnim problemima njih i njihove uže obitelji ispitanici su u najvećem broju navodili nezaposlenost i financije, zatim uvjete stanovanja i potrebu preseljenja u novu kuću.

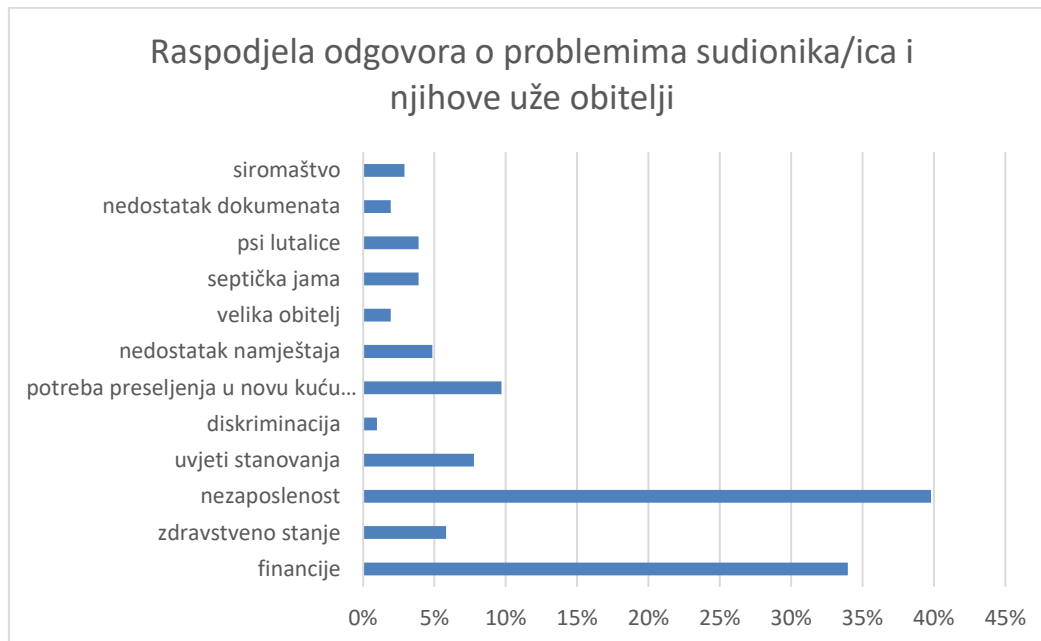


Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Grafikon 7. Raspodjela odgovora o problemima uvjeta života stanovnika naselja



Grafikon 8. Raspodjela odgovora o glavnim problemima za sudionike/ice i njihovu užu obitelj





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Nadalje, što se tiče nekretnina u kojima žive sudionici/ice većina ih živi u iznajmljenim nekretninama od države ili jedinice lokalne samouprave ili uprave s 58,25%, dok je 38,83% nekretnina u vlasništvu samih obitelji koje u njima žive. Najveći problemi s kojima se sudionici/ice susreću živeći u tim nekretninama jesu dotrajalost krovišta, kupaonice, stolarije te vlaga u kući - sve indikatori općeg lošeg stanja same nekretnine. Što se tiče veličine nekretnina, većina sudionika/ica ne zna koliko su im velike nekretnine čak 38%. Oni koji su odgovorili na pitanje većinom žive u nekretninama 20-40m<sup>2</sup> i 61-80m<sup>2</sup>. Svi sudionici (100%) imaju prijavljeno prebivalište/boravište u nekretnini u kojoj žive.

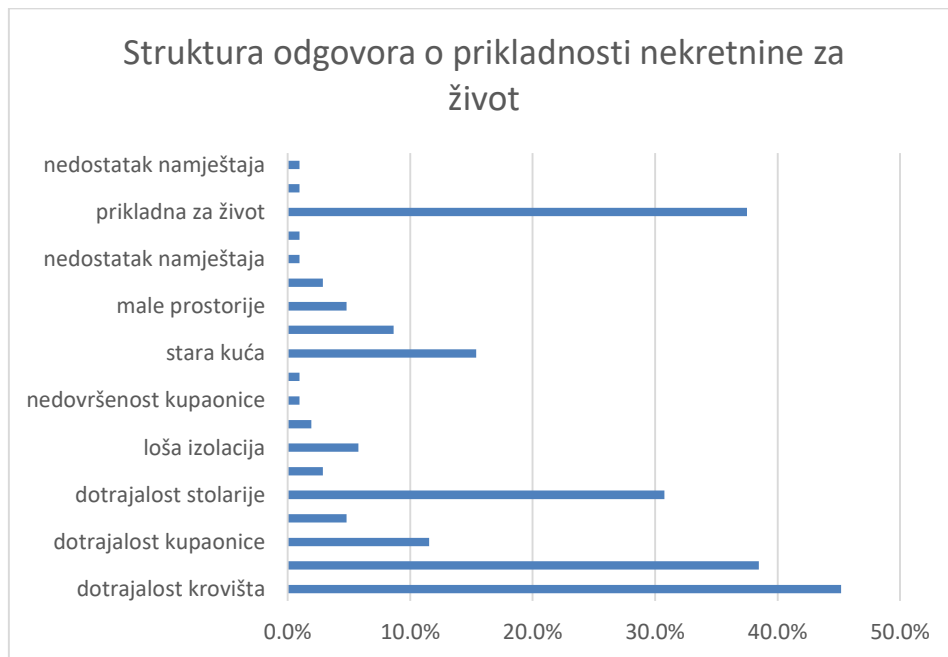
Grafikon 9. Raspodjela odgovora o vlasništvu nekretnine u kojoj žive ispitanici/ice i njihove obitelji



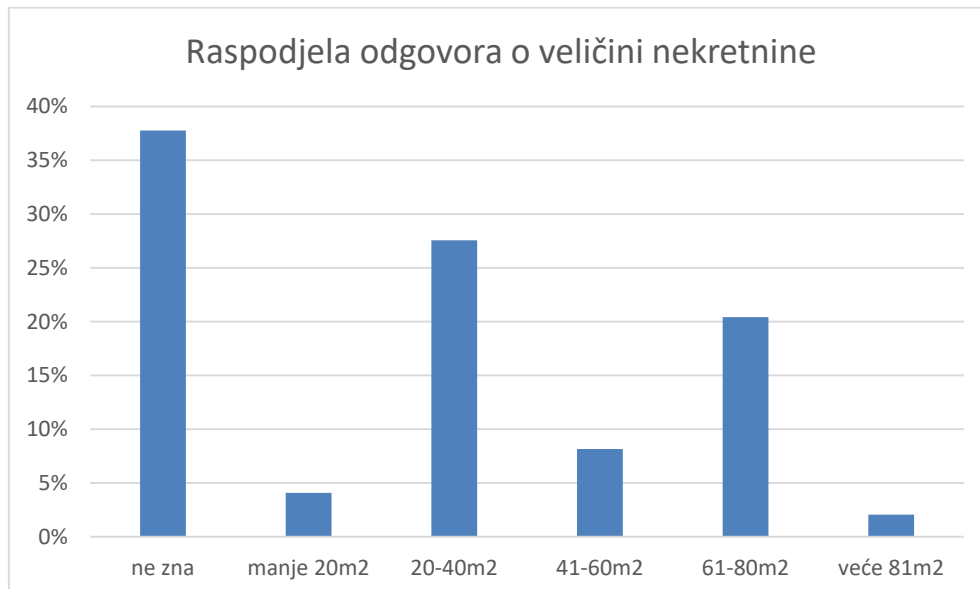


Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Grafikon 10. Struktura odgovora o prikladnosti nekretnine za život



Grafikon 11. Raspodjela odgovora o veličini nekretnine u kojoj sudionici/ice žive



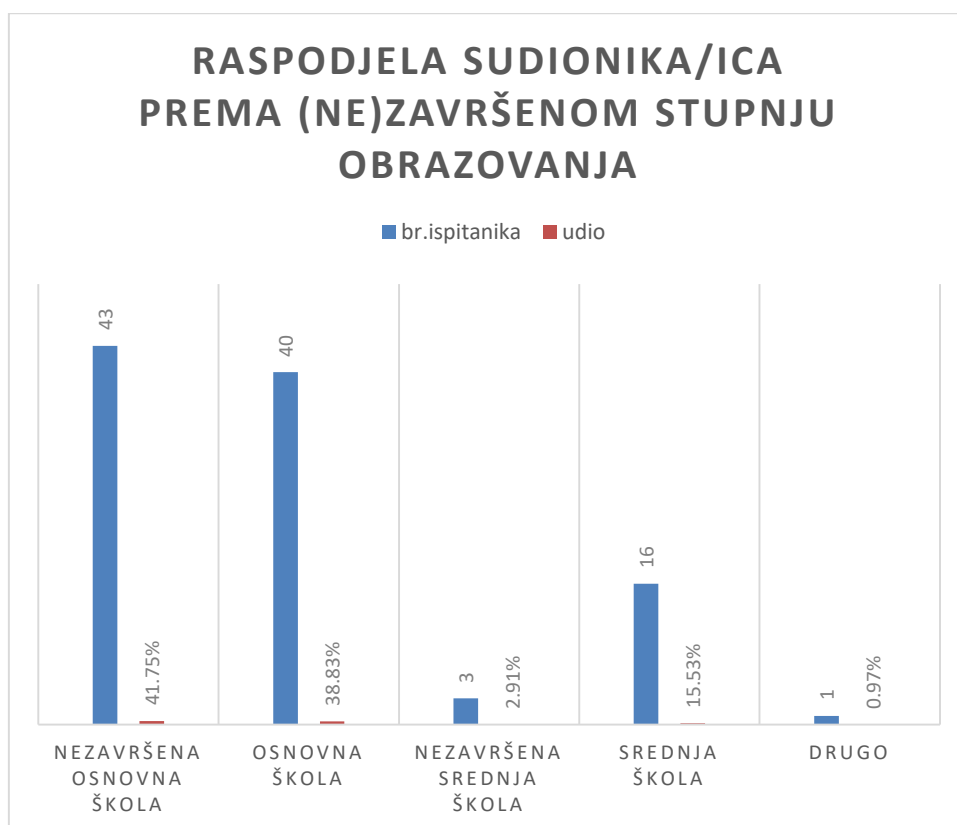




## OBRAZOVANJE SUDIONIKA/ICA

Što se tiče raspodjele sudionika/ica prema stupnju obrazovanja najveći udio, čak 41,75% sudionika/ica nema završenu osnovnu školu, dok 38,83% ima završenu samo osnovnu školu. Ovakva je raspodjela očekivana s obzirom na dobnu strukturu ispitanika/ica. Naime, starije su dobne skupine više odustajale od osnovnoškolskog obrazovanja što potvrđuje i istraživanje baznih podataka iz 2018. godine (Kunac, Klasnić i Lalić, 2018). Srednju je školu završilo 15,53% ispitanika/ica, dok je od iste odustalo 2,91%. Samo je jedan sudionik odgovorio da je sudjelovao u visokom obrazovanju i/ili tečaju. Ovakav je rezultat isto očekivan, naime Nacionalna strategija za uključivanje Roma prepoznaje da su Romi/kinje podzastupljeni i u visokoškolskom obrazovanju.

Grafikon 3. Raspodjela sudionika/ica prema (ne)završenom stupnju obrazovanja

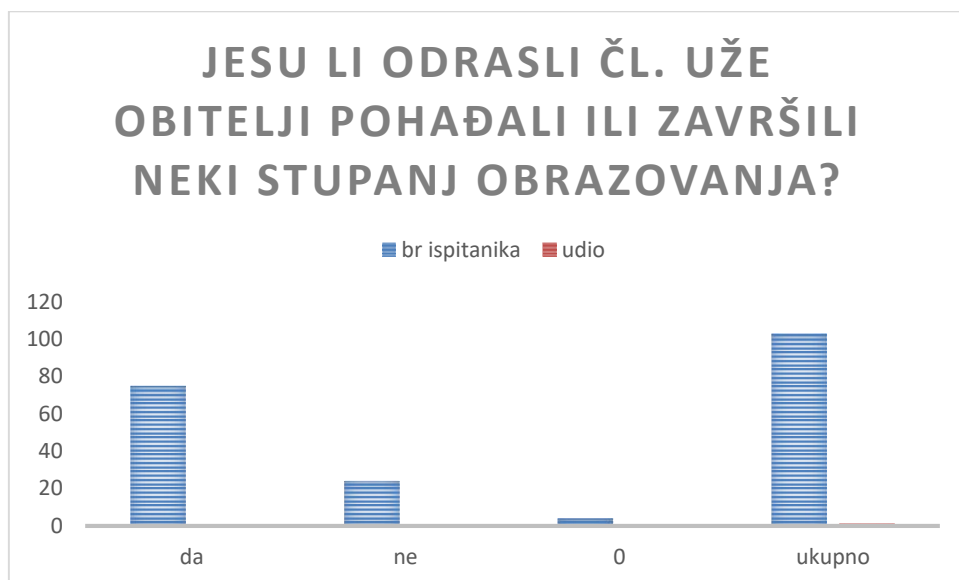




Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Što se tiče odraslih članova uže obitelji sudionika/ica ovog istraživanja rezultati svjedoče da je čak 73% članova njihovih obitelji završilo ili pohađalo neki stupanj obrazovanja. 62% se odnosi na osnovnu školu, dok je udio srednje škole u obitelji 38%. Niti jedan ispitanik/ica nemaju člana obitelji koji je završio/la ili pohađao/la fakultet.

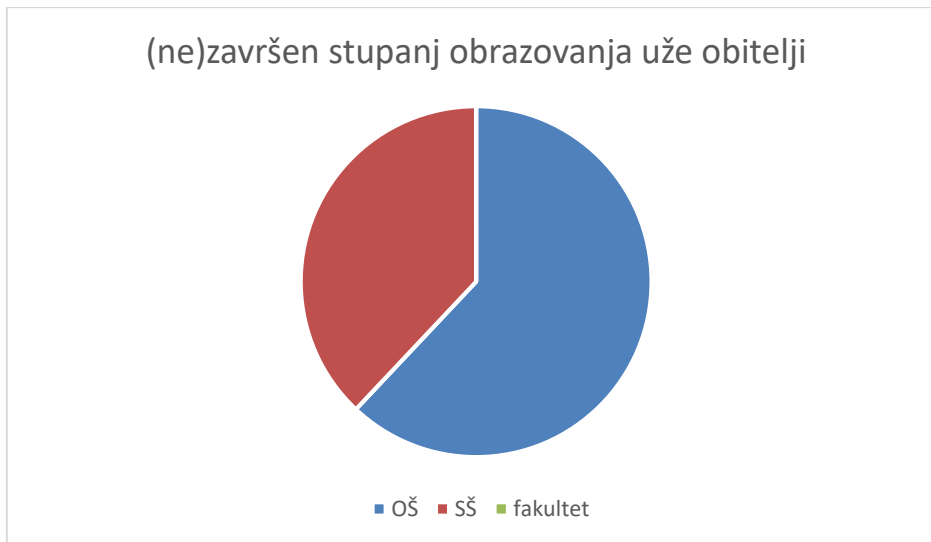
Grafikon 4. Raspodjela članova uže obitelji prema završenom stupnju obrazovanja





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Grafikon 5. Raspodjela članova uže obitelji prema pohađanju/završenom stupnju obrazovanja





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Nadalje, 82,52% sudionika/ica ima djecu, a 16,50% nema djecu. Najveći broj djece ne ide u vrtić, njih čak 84,47%. S obzirom na dobnu strukturu sudionika/ica istraživanja može se zaključiti kako su njihova djeca već odrasli ljudi koji zasigurno ne idu u vrtić, ali je brojka i dalje visoka. Naime, iz prijašnjih istraživanja (Kunac, Klasnić i Lalić, 2018) znamo da je broj romske djece uključene u predškolske programe izrazito nizak. Što se tiče pohađanja škole podatci govore kako 70% djece ne pohađa školu, što je još jednom podatak koji više svjedoči o dobnoj strukturi sudionika/ica nego o stvarnoj brojci djece koja pohađaju školu u ovom trenutku. Naime, postavljeno pitanje je bilo „Idu li Vaša djeca u školu?“, to pitanje ne diferencira radi li se o djeci koja su školarci ili djeci koja su sada već možda odrasle osobe. Podatci govore kako 30% ispitanika ima djecu koja pak pohađaju školu. Radi se o 50 djece koja pohađaju osnovnu ili srednju školu. 82% pohađa osnovnu školu, a srednju 18%, fakultet ne pohađa niti jedno dijete.

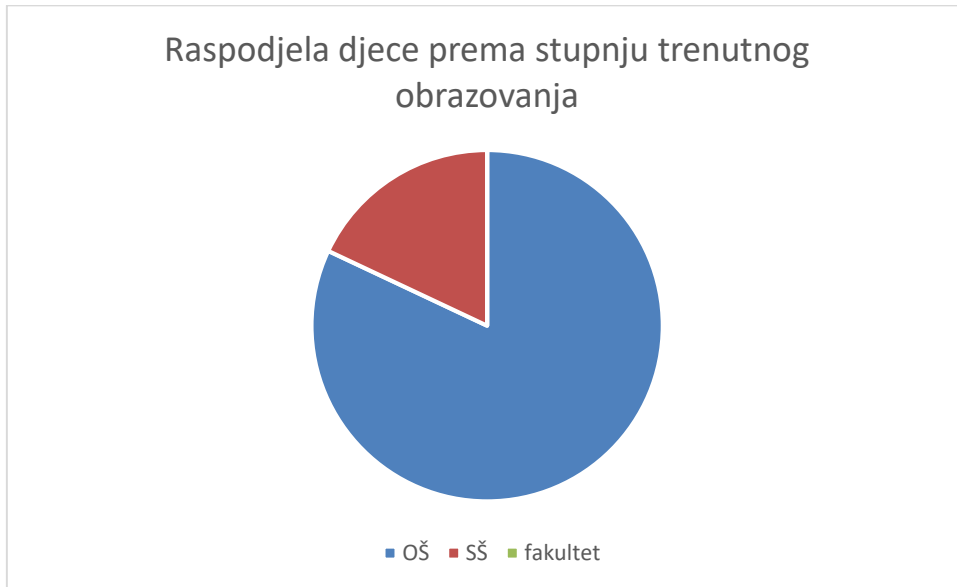
**Grafikon 20. Raspodjela odgovora na pitanje pohađaju li njihova djeca vrtić**





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

**Grafikon 21. Raspodjela odgovora na pitanje koji stupanj obrazovanja pohađaju vaša djeca**





## STRUKTURA SUDIONIKA/ICA PREMA STATUSU ZAPOSLENJA

Što se tiče statusa zaposlenja rezultati su očekivani. Većina je sudionika/ica istraživanja nezaposlena, čak 41,75%, a 36,89% su korisnici socijalne pomoći. 15,53% je aktivno zaposleno. Na direktno pitanje „Jeste li zaposleni?“ sudionici/ice odgovaraju s čak 81,55% da nisu, a 14,56% s da. Romi su teško zapošljiva skupina, kako zbog predrasuda i diskriminacije, tako i zbog lošije obrazovne strukture u toj populaciji. Pritom ne treba zanemariti da su mogućnosti zapošljavanja u Osječko-baranjskoj županiji znatno smanjene za cjelokupnu populaciju. Također, Hrvatska je jedanaesta zemlja članica Europske unije po stopi nezaposlenosti<sup>8</sup>.

Što se tiče strukture zaposlenosti unutar uže obitelji sudionika/ica postavljeno je pitanje u obliku sljedeće tablice. Većina ispitanika/ica nije ispunila ovo pitanje, tako da postojeći podatci nisu potpuno reprezentativni. Ono što je bilo ispunjeno, govori o malom broju zaposlenih (N=22) unutar obitelji što se može vidjeti na grafu broj 22. Što se tiče onih nezaposlenih broj je nešto veći (N=45), iako to nije prava slika pošto većina sudionika/ica nije odgovorila na to pitanje.

	ZAPOSLEN	NEZAPOSLEN
otac		
majka		
odraslo dijete		
supružnik odraslog djeteta		
drugi član obitelji (SUPRUŽNIK)		
UKUPNO		

<sup>8</sup> [https://ec.europa.eu/eurostat/documents/portlet\\_file\\_entry/2995521/3-04032021-AP-EN.pdf/cb6e5dd6-56c2-2196-16b7-baf811b84a4f](https://ec.europa.eu/eurostat/documents/portlet_file_entry/2995521/3-04032021-AP-EN.pdf/cb6e5dd6-56c2-2196-16b7-baf811b84a4f) (8.4.2021.)

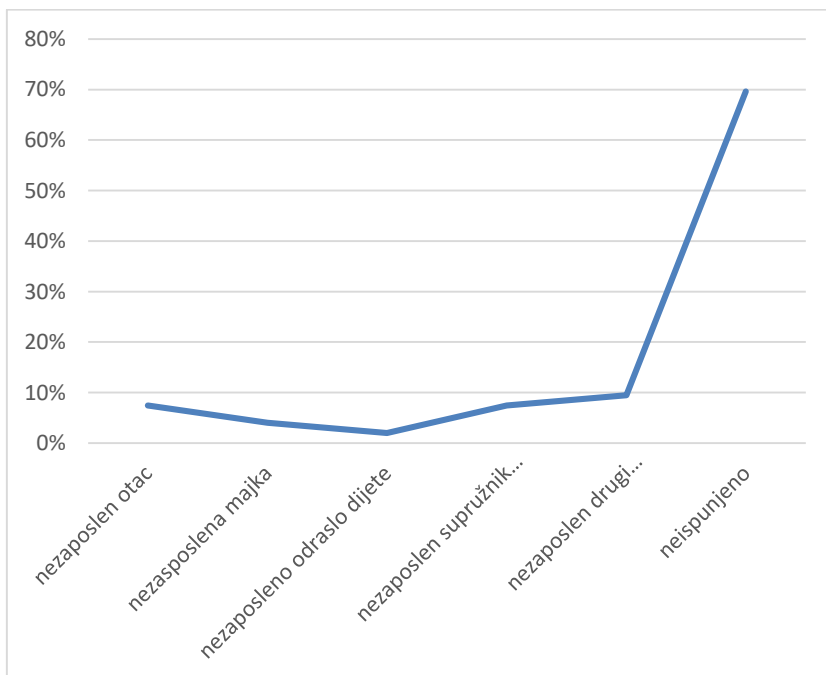


Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

**Grafikon 22. Raspodjela zaposlenosti članova uže obitelji**



**Grafikon 23. Raspodjela nezaposlenosti članova uže obitelji**



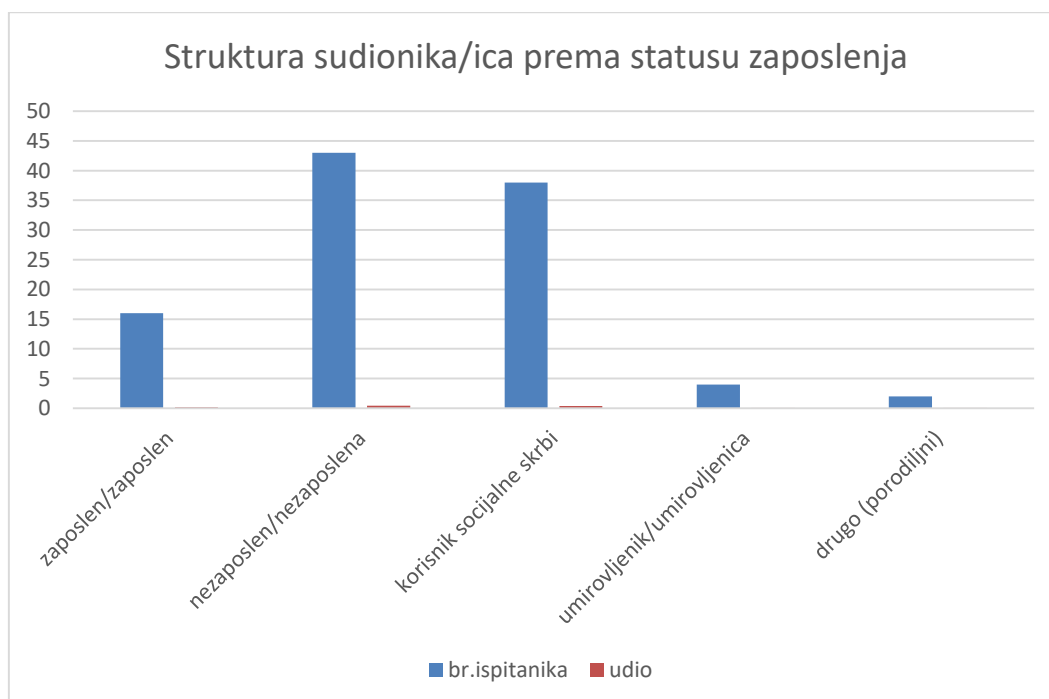


Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

**Grafikon 8. Raspodjela sudionika/ica prema zaposlenju**



**Grafikon 9. Raspodjela sudionika/ica prema statusu zaposlenja 1**

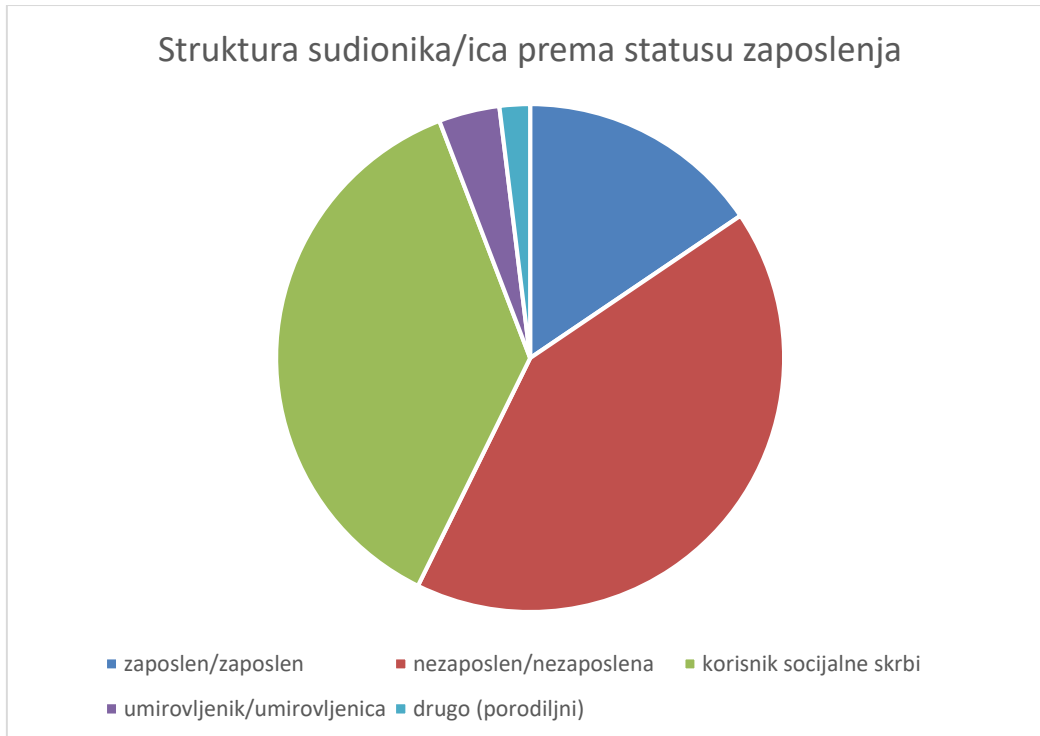






Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

### Grafikon 10. Raspodjela sudionika/ica prema statusu zaposlenja 2

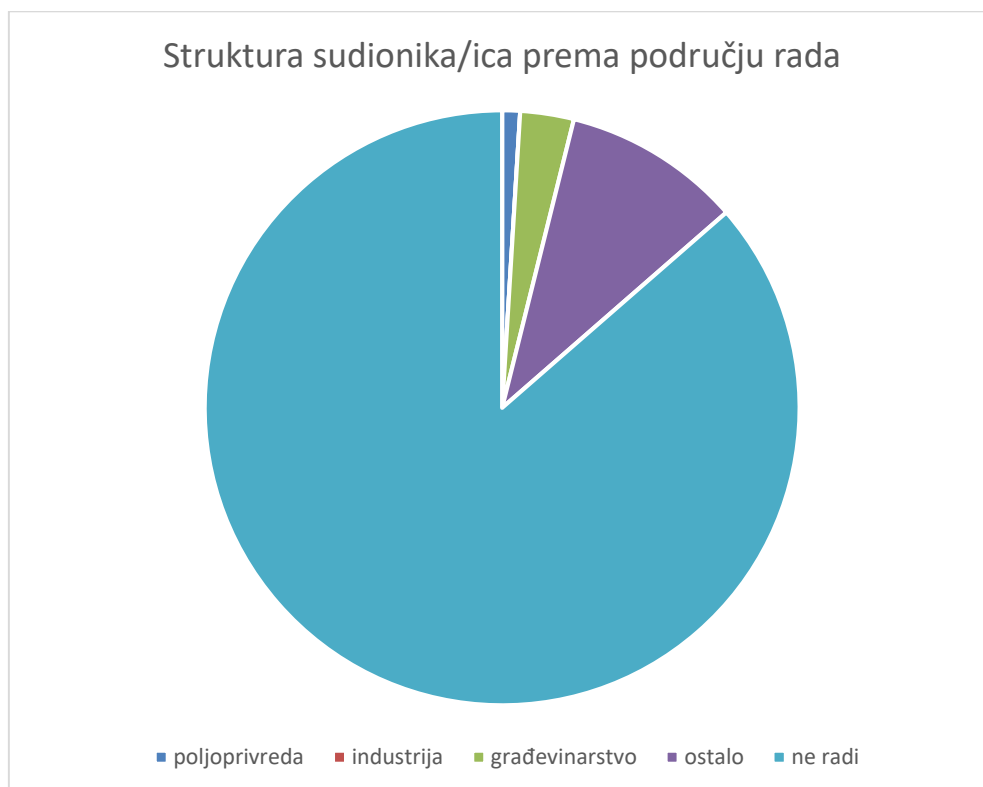




Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Oni koji jesu zaposleni rade u građevinarstvu (3 ispitanika - 2,91%), jedan sudionik radi u poljoprivredi (0,97%), a raspodjela 10 sudionika/ica koji su odgovorili pod ostalo je sljedeća: 40% ih radi u civilnom sektoru, 40% u uslužnim jednostavnim zanimanjima, 10% odnosno 1 sudionik radi u turizmu/ugostiteljstvu te 1 sudionik (10%) radi kao vozač motornog vozila. Najviše rade u okolici (6,80%) i u naselju (4,85%). 4 su sudionika/ice odgovorili pod ostalo gdje je struktura odgovora raspodijeljena s 50% na kategoriju druga županija, 25% na rad u privatnoj firmi i preostalih 25% na rad u udruzi. Oni koji ne rade najviše žele raditi u okolici (54,37%), dok je 35,92% sudionika/ica nije odgovorilo na ovo pitanje.

### Grafikon 9. Raspodjela sudionika/ica prema području rada





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

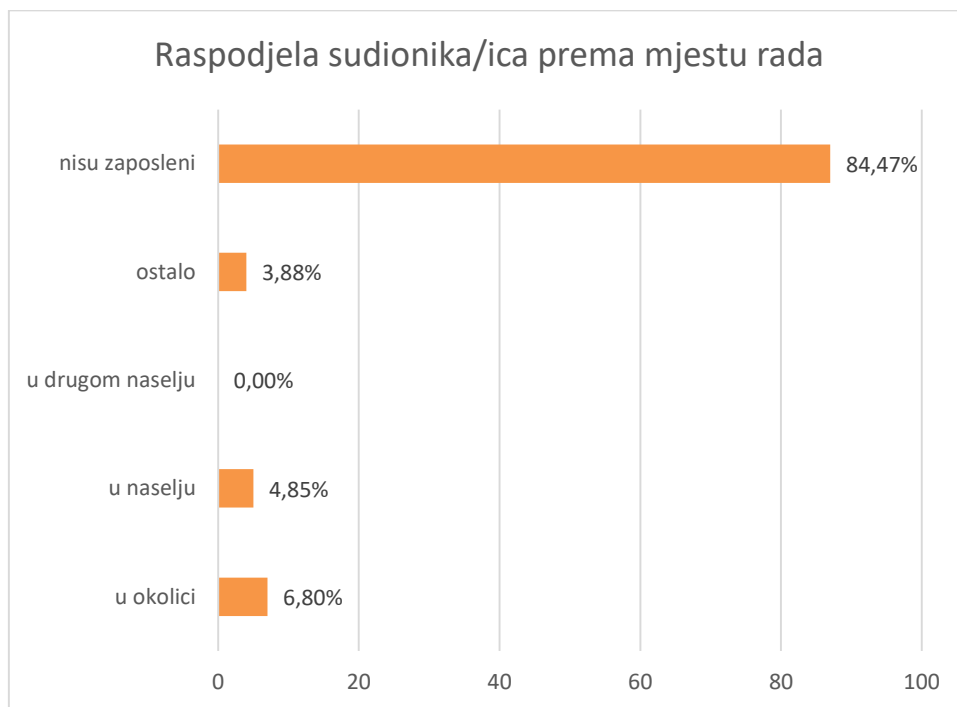
### Grafikon 10. Raspodjela sudionika/ica prema području rada





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

**Grafikon 11. Raspodjela sudionika/ica prema mjestu rada**



**Grafikon 12. Raspodjela odgovora na pitanje „Gdje želite raditi?“**

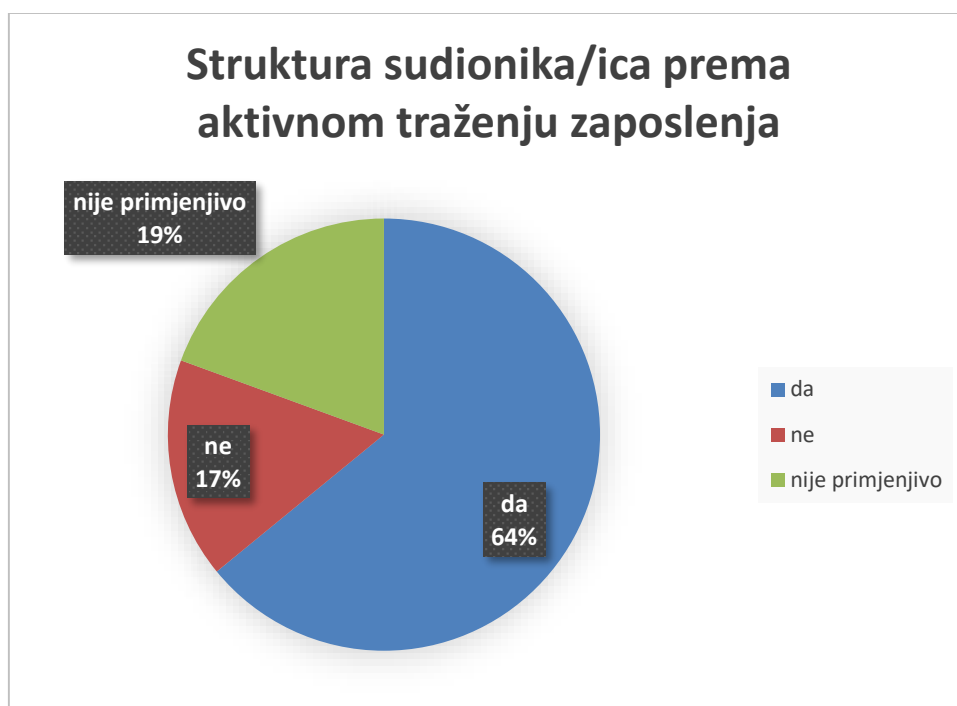




Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Nezaposleni u velikoj mjeri aktivno traže posao (64, 08%), dok je manji dio odgovorio s ne (16,5%). Gotovo 20% sudionika/ica nije odgovorilo na ovo pitanje. Neki na ovo pitanje nisu odgovorili jer su već zaposleni, a drugi jer spadaju u skupinu starijeg stanovništva 65+. Većina je sudionika/oca istraživanja upoznata s mjerom samozapošljavanja Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, čak 77,67%.

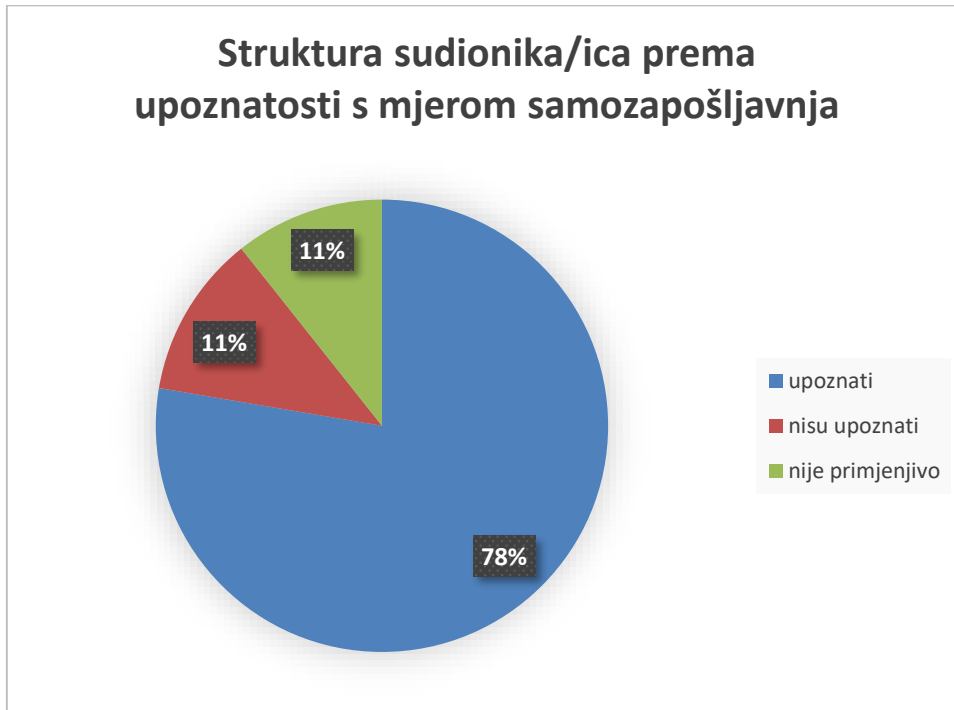
**Grafikon 13. Raspodjela sudionika/ica prema aktivnom traženju zaposlenja**





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

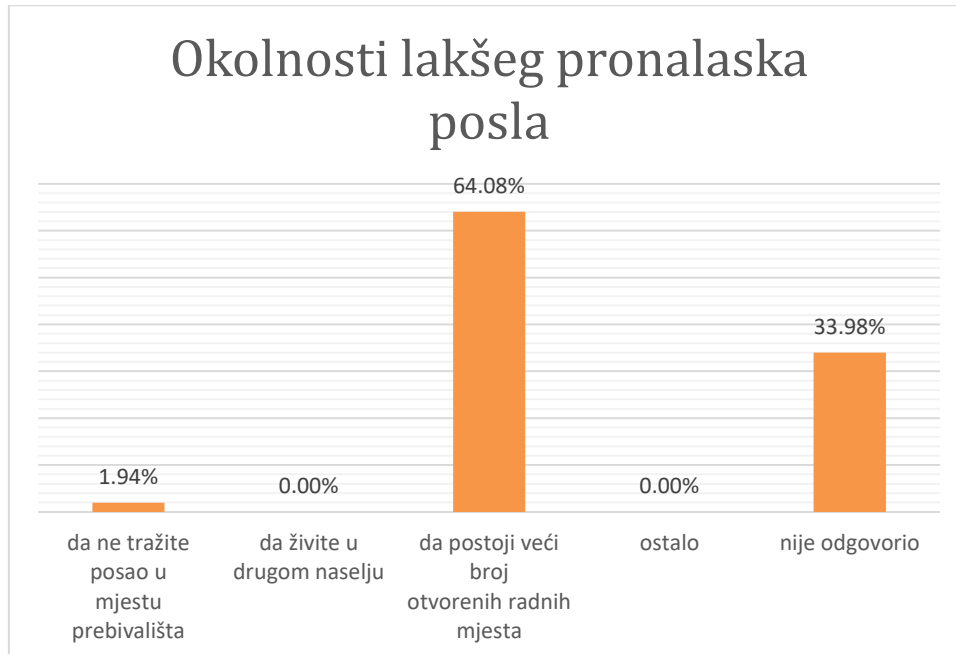
**Grafikon 14. Raspodjela sudionika/ica prema upoznatosti s mjerom samozapošljavanja**



Nadalje, sudionici/ice ovog istraživanja navode kako bi lakše pronašli posao ukoliko bi postojao veći broj radnih mjesta na tržištu rada, prepoznavajući jedan dio izazova zapošljavanja na području Osječko-baranjske županije. Jedan dio sudionika/ica nije ni odgovorio na ovo pitanje, njih 33,98%.



**Grafikon 15. Raspodjela odgovora na pitanje „Okolnosti lakšeg pronalaska posla“**



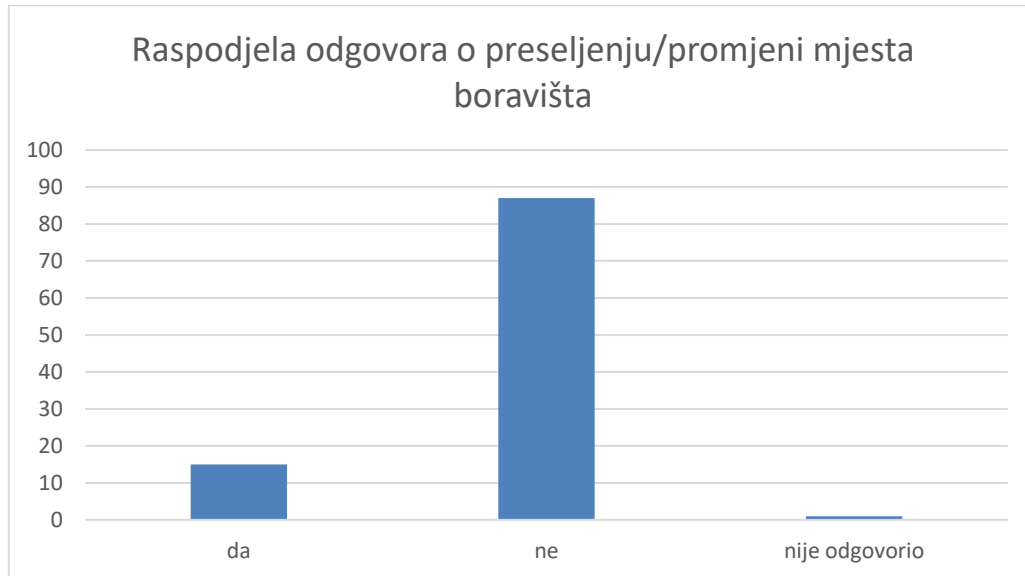
## MIGRACIJE

Što se tiče preseljenja ili promjene mjesta boravišta sudionika/ica istraživanja te njihove uže i šire obitelji 84,47% je odgovorilo kako se nisu selili, a niti članovi njihove obitelji. Važno je napomenuti kako se pitanje odnosilo na razdoblje 2019. i 2020. godine kada je pandemija COVID-19b bila u punom jeku te su migracije bile iznimno ograničene i onemogućene. Samo je 14,56% odgovorilo da se nisu selili ni oni ni njihova obitelj. Oni koji su odgovorili potvrdno, naveli su 12 osoba za koje znaju da su se preselile ili promijenile mjesto boravišta. Razlozi preseljenja uključuju bolje uvjete života i potragu za poslom. Najveći broj osoba koje su se preselile seli izvan Hrvatske i to najviše u Njemačku, Veliku Britaniju, Kanadu i Austriju. Većina sudionika/ica istraživanja ne razmišlja o preseljenju (89%) što je i očekivan rezultat s obzirom na stariju dobnu strukturu sudionika/ica. Oni koji razmišljaju o preseljenju to žele učiniti iz ekonomskih razloga, najviše radi manjka posla i potrage za boljim životom.



Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

**Grafikon 16. Raspodjela odgovora o preseljenju/promjeni mjesta boravišta**

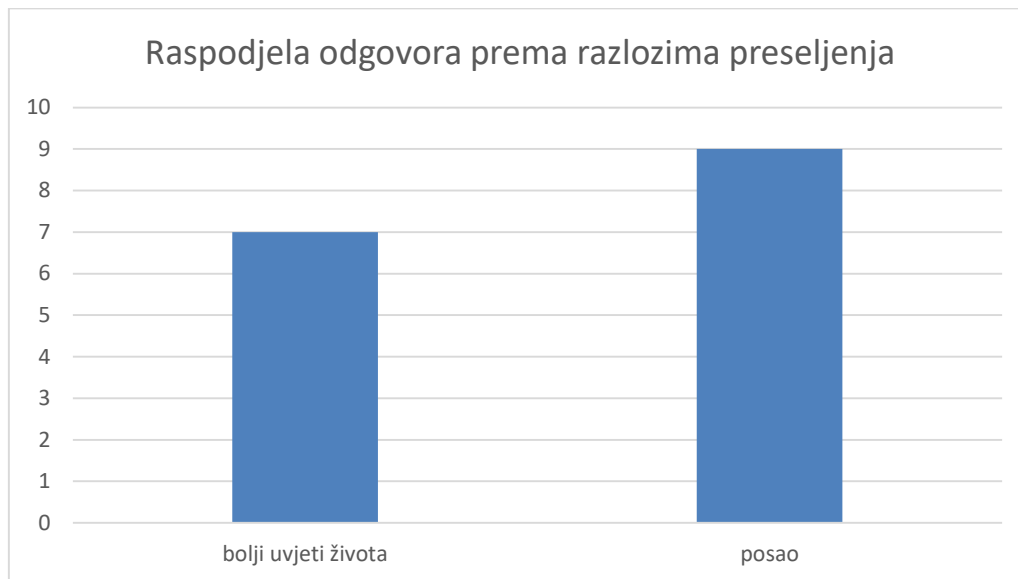




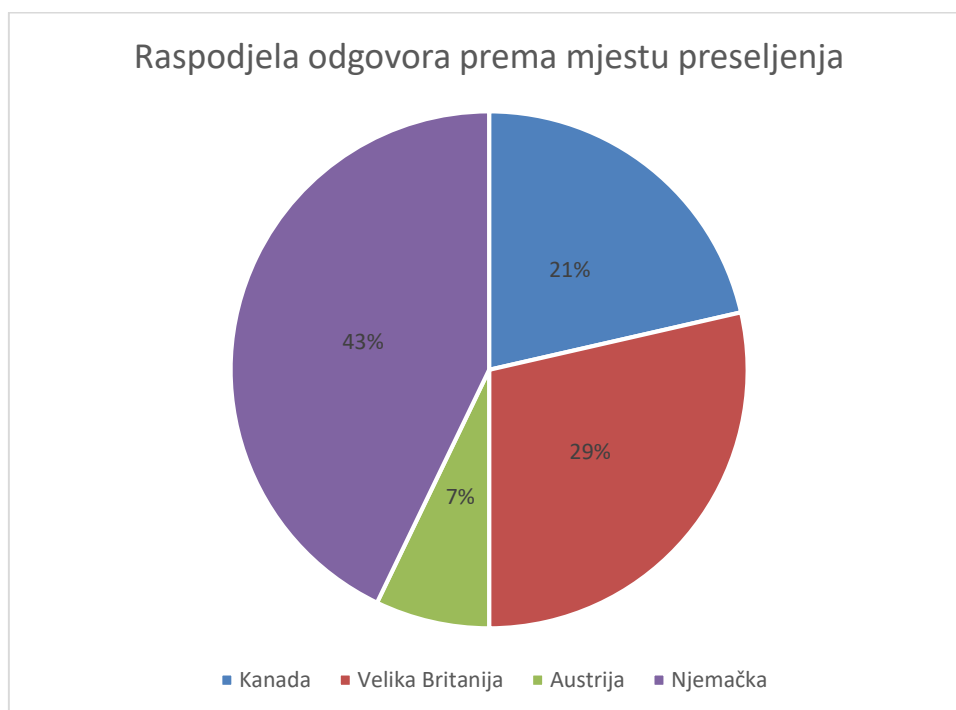


Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

**Grafikon 17. Raspodjela odgovora prema razlozima preseljenja**



**Grafikon 18. Raspodjela odgovora prema mjestu preseljenja**





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

**Grafikon 19. Raspodjela odgovora prema želji o preseljenju**





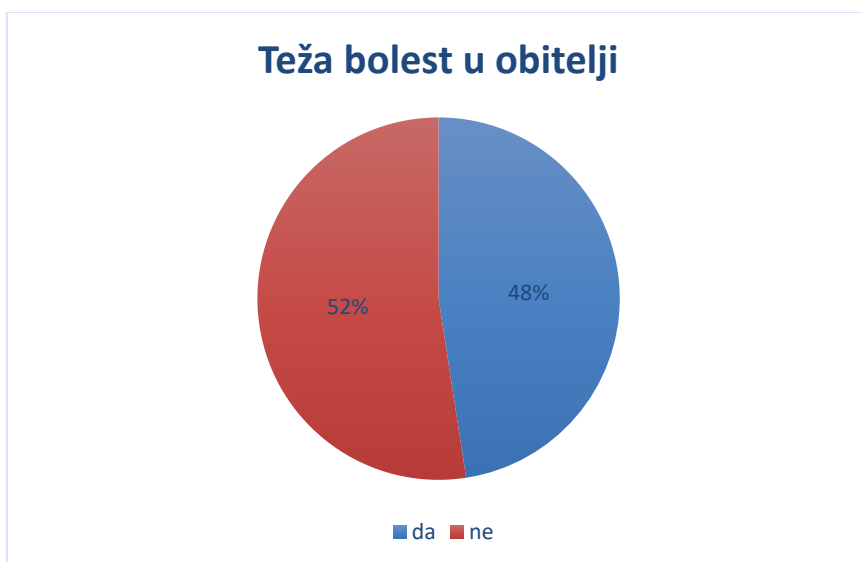
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

## ZDRAVSTVENO STANJE I ZAŠTITA

Sljedeća tema je zdravstveno stanje i zaštita u kojoj se radi analiza općeg zdravstvenog stanja sudionika/ica i njihove uže obitelji te opće dostupnosti zdravstvene skrbi.

Raspodjela odgovora na pitanje o težoj bolesti unutar uže obitelji je otprilike podjednaka na one koji boluju i koji ne boluju. Ispitanici/ice navode kako čak 58% članova njihove obitelji koristi redovnu terapiju lijekovima. Terapiju i lijekove koje je preporučio doktor može si kupiti 57% sudionika/ica istraživanja, dok je 36% navelo da ne može. Samo je 9 ispitanika ili 9% dodatno objasnilo zašto ih ne kupuju. Svih 9 ispitanika navodi da te lijekove ne kupuju jer se liječe prirodnim lijekovima.

### Grafikon 20. Raspodjela odgovora na pitanje o bolovanju od teže bolesti unutar uže obitelji





Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

**Grafikon 21. Raspodjela odgovora na pitanje o tome mogu li si priuštiti lijekove na kupovanje**

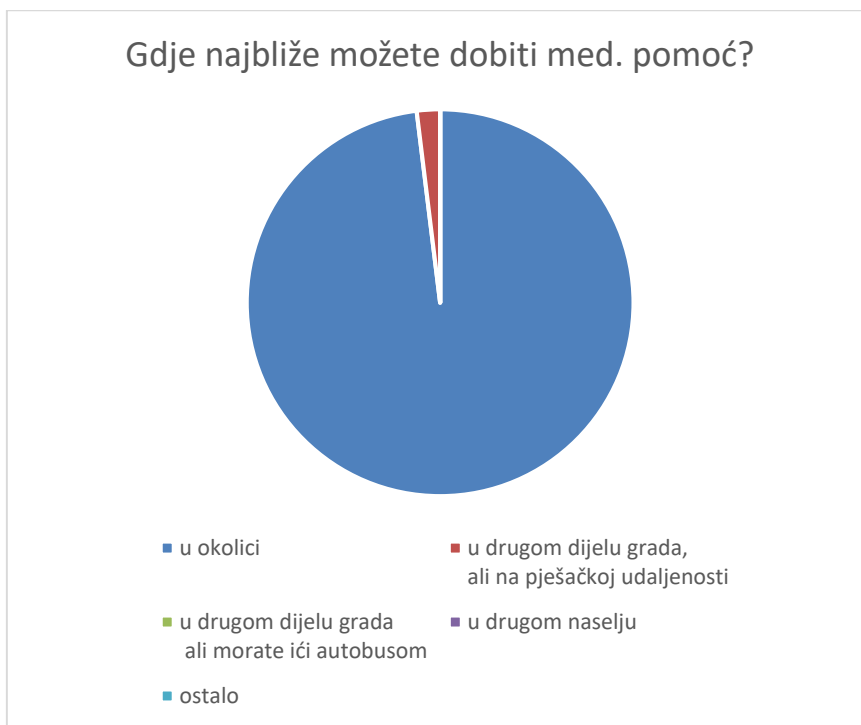




Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Najbliža medicinska skrb koju sudionici/ice istraživanja mogu dobiti nalazi se u okolici sa čak 98% a 2% odgovorili su da skrb mogu pronaći u drugom dijelu grada, na pješačkoj udaljenosti.

**Grafikon 22. Raspodjela odgovora na pitanje o tome gdje se najbliže može pronaći medicinska skrb**



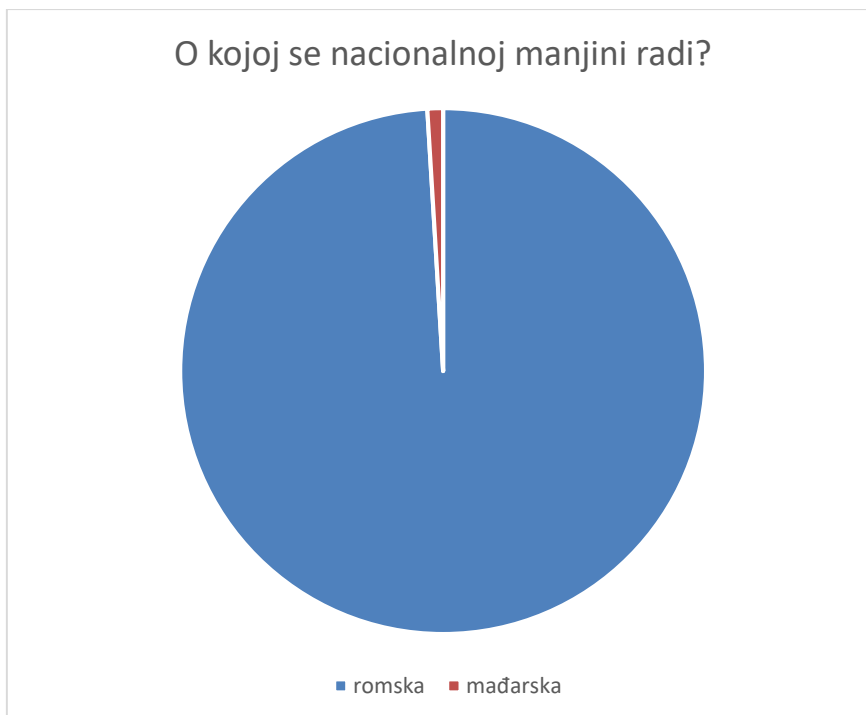


Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

## PRIPADNOST NACIONALNOJ MANJINI I DISKRIMINACIJA

Svi ispitanici/ice (100%) navode da jesu pripadnici/ice nacionalne manjine, a 96% pripada romskoj nacionalnoj manjini dok 4% mađarskoj.

**Grafikon 23. Struktura sudionika prema pripadnosti nacionalnoj manjini**

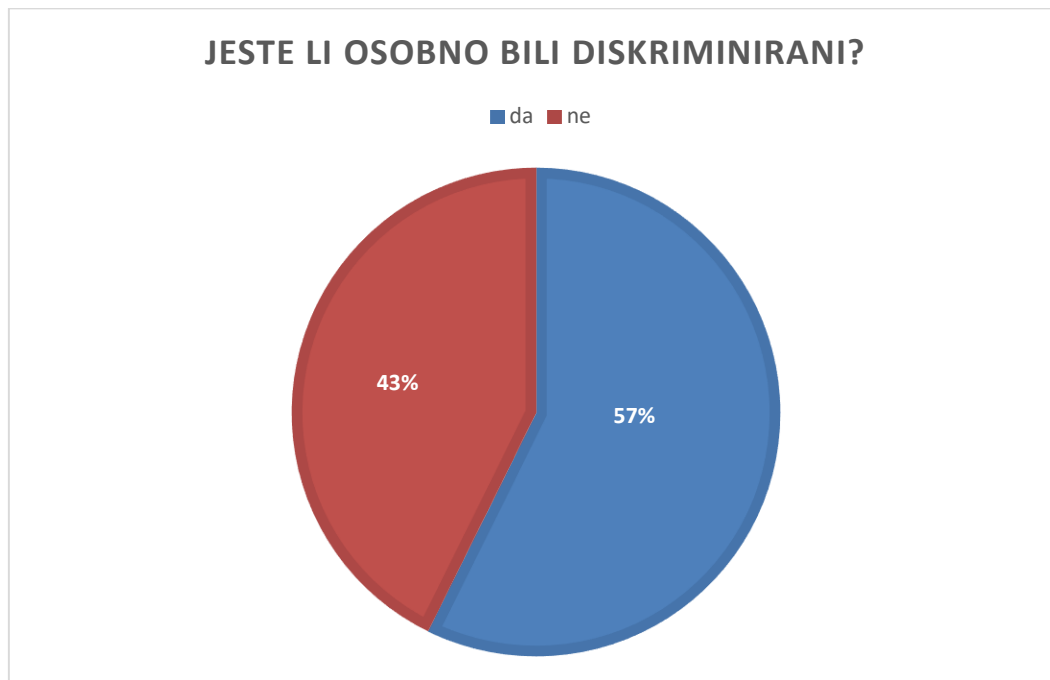


57% sudionika/ica istraživanja navodi da su bili osobno diskriminirani, odnosno stavljeni u nepovoljan položaj zbog neke osobne karakteristike. Najveći udio (37,29%) sudionika/ica govori o diskriminaciji tijekom pokušaja pronalaženja posla ili na radnom mjestu te tijekom školovanja (28,81%).

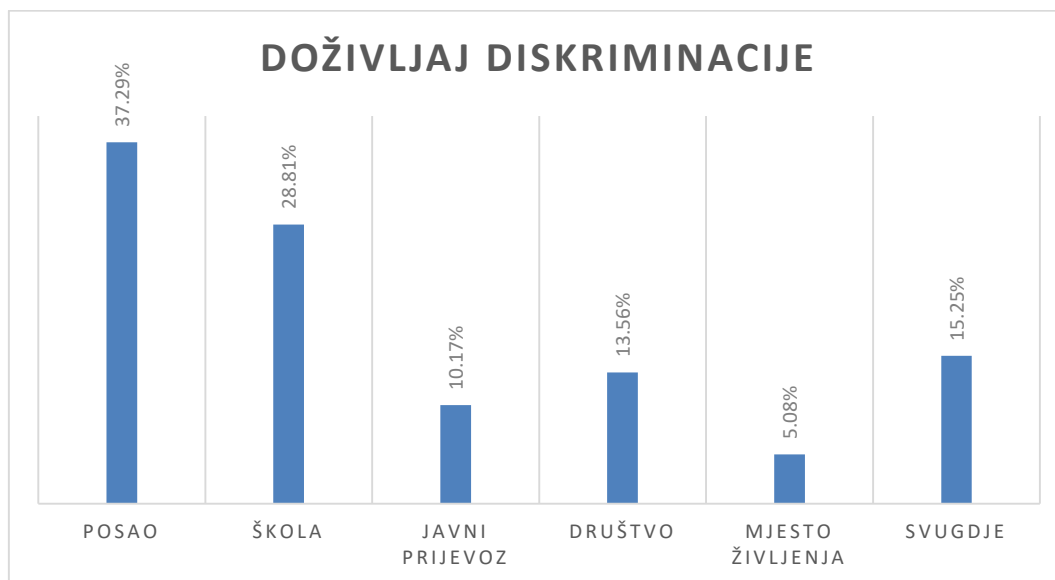


Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

**Grafikon 24. Raspodjela odgovora s obzirom na iskustvo diskriminacije**



**Grafikon 25. Raspodjela odgovora s obzirom na mjesto doživljaja diskriminacije**





## PREPORUKE

S obzirom na provedeno istraživanje, ali i rezultate važnih, nacionalnih istraživanja romskog položaja nameće se zaključak da je za poboljšanje položaja i uključivanje Roma posebnu pažnju potrebno posvetiti četirima tematskim područjima – **obrazovanju, zapošljavanju i uključivanju u gospodarski život, prostornom uređenju i stanovanju te konačno, zdravstvenoj zaštiti**. Ovo su ujedno i tematska područja Nacionalne strategije za uključivanje Roma (NSUR) za razdoblje od 2013. do 2020. godine. Problemi u svakom od ovih područja imaju posljedice na ostvarivanje prava i uključivanje Roma i u drugim područjima života. Važno je naglasiti kako su sva ova područja međusobno isprepletena i povezana te su uočeni problemi esencijalan dio začaranog kruga socijalne isključenosti Roma (Kunac, Klasnić i Lalić, 2018).

Što se tiče **područja prostornog uređenja i stanovanja** pokazalo se da većina romskog stanovništva živi segregirano od većinskog stanovništva u dva naselja – Barakama (rubno, koncentrirano naselje) i Zlatnici (koncentrirano naselje unutar sela). U tim naseljima većinski živi romsko stanovništvo s malim udjelom mađarske nacionalne manjine. Zabrinjavajući su podaci o neadekvatnim životnim uvjetima romske nacionalne manjine prema kojima je, ovisno o metodološkom pristupu, stambeno deprivirano od 59% do čak 78% romskih kućanstava<sup>9</sup>. Nekretnine su stare – u njima je dotrajala stolarija, kupaonice i sanitarni čvorovi, krovovi propuštaju te su kuće prepune vlage. Potrebno je financiranje popravaka i prilagodbe neadekvatnih stambenih jedinica, a gdje to nije moguće potrebno je pronaći druga rješenja kroz programe socijalnog stanovanja i/ili subvencionirane kupnje ili najma zamjenskih stambenih jedinica. Nadalje, potrebno je ulagati u infrastrukturu tamo gdje ona nije dostupna ili kvalitetna, posebno kanalizacijsku mrežu.

**Obrazovna postignuća** visoko su povezana sa socijalnim ishodima, a socio-ekonomski status jedan je od najvažnijih determinanti obrazovnih postignuća što onda romsku djecu stavlja u izrazito nepovoljan i bezizlazan položaj. U Europskoj uniji vjerojatnost da će osobe koje su završile osnovno obrazovanje živjeti u siromaštvu ili socijalnoj isključenosti gotovo je trostruko veća nego za osobe s terciarnim obrazovanjem<sup>10</sup>. U polju obrazovanja važno je potporu usmjeriti na povećanje obuhvata romske djece predškolskim odgojem i obrazovanjem, što bi onda pozitivno utjecalo na socijalne i druge vještine romske djece. Usvajanje ovih vještina predznak je pozitivnih obrazovnih ishoda u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju pa onda i terciarnom. Nadalje, kako i sama NUSR navodi potrebno je izjednačiti obuhvaćenost osnovnoškolskim obrazovanjem pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na prosjek upisa osnovnoškolskog obrazovanja na razini Republike Hrvatske (dosegnuti postotak obuhvaćenosti od 98 %) te izjednačiti završnost osnovnoškolskog obrazovanja pripadnika romske nacionalne manjine u odnosu na prosjek završnosti osnovnoškolskog obrazovanja na razini

---

<sup>9</sup> Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH, Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: prostorno uređenje, stanovanje i zaštita okoliša, 2020., dostupno na: <https://ukljucivanje-roma.com/pso.html>

<sup>10</sup> Europska komisija, Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2020 – Hrvatska, 2020, <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/croatia.html#two>





Republike Hrvatske (dosegnuti postotak završnosti od 95%)<sup>11</sup>. U osnovnoj školi treba osigurati široku i sveobuhvatnu primjenu programa produženog boravka gdje će se romskoj djeci pružiti dodatna podrška, dodatna pomoć u učenju hrvatskog jezika te uključivanju učenika u dodatne aktivnosti usmjerene ka obrazovnoj i socijalnoj integraciji. Romska djeca često pohađaju kurikulum po prilagođenom programu koji često nije vezan za njihove razvojne probleme već zbog činjenice da im hrvatski jezik nije prvi jezik, tokom obrazovanja nisu naknadno evaluirana te na kraju mogu upisati samo određene srednje škole<sup>12</sup>. U srednjoškolskom obrazovanju važno je usmjeriti napore ka izjednačavanju obuhvaćenosti i stupnja završetka srednjeg obrazovanja u cilju izjednačavanja mogućnosti za stjecanje znanja i sposobnosti za rad i nastavak školovanja. Romski adolescenti u puno manjoj mjeri pohađaju srednjoškolsko obrazovanje od njihovih vršnjaka ne-Roma, a kada ga i pohađaju u puno većoj mjeri odustaju od istoga. Potrebno je kreirati i sustavno provoditi programe podrške i usmjeravanja mladih na prijelazu iz osnovnoškolskog u srednjoškolsko obrazovanje i tijekom cijelog pohađanja srednje škole. Nadalje, potreban je veći broj stipendija kojima se potiče i omogućuje pohađanje srednjoškolskog obrazovanja mladim Romima i Romkinjama. Te stipendije moraju biti dostatne u iznosu kako bi se isključila materijalna deprivacija kao razlog nepohađanja srednje škole. Što se tiče iznimne nezastupljenosti Roma i Romkinja u visokom obrazovanju, omogućavanjem jednakog pristupa srednjoškolskom obrazovanju zadovoljava se jedan od preduvjeta za početak njihovog uključivanja u visoko obrazovanje. Za visoko je obrazovanje od esencijalne važnosti imati sustavnu financijsku (stipendije) i stambenu (osigurana mjesta u studentskim domovima) podršku za Rome i Romkinje.

**Zapošljavanje i uključivanje u gospodarski život** ostaje jedna od najvećih prepreka potpune integracije Roma i Romkinja u većinsko društvo. Jako je velika stopa nezaposlenosti romskog stanovništva. Brojna europska<sup>13</sup> i nacionalna<sup>14</sup> istraživanja govore o brojkama između 60 i 65%. Najnovije nacionalno istraživanje<sup>15</sup> koje je prikupljalo bazne podatke o uvjetima života romske nacionalne manjine govori o nešto manjoj brojci od 43,8% nezaposlenih u dobi od 15 do 65 godina. NSUR kao cilj u ovom tematskom području navodi smanjenje jaza između Roma i većinskog stanovništva na tržištu rada jer su Romi nadzastupljeni u ukupnom broju nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj. Zapošljavanje Roma ujedno

---

<sup>11</sup> Vlada Republike Hrvatske, nacionalna strategija za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine, Zagreb, <https://ljudskaprava.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Akcijски%20plan%20za%20provedbu%20Nacionalne%20strategije%20za%20uklju%4%8Divanje%20Roma%20za%20razdoblje%20od%202013.%20do%202020.%20godine,%20za%202019.%20i%202020.%20godinu.pdf>

<sup>12</sup> Dabić, T., Horvat, K. i Đaković, T., Ljudska prava u Hrvatskoj, Pregled stanja za 2020, Kuća Ljudskih prava., [https://www.kucaljudskihprava.hr/wp-content/uploads/2021/04/KLJP\\_GI2020\\_FIN\\_1904.pdf](https://www.kucaljudskihprava.hr/wp-content/uploads/2021/04/KLJP_GI2020_FIN_1904.pdf)

<sup>13</sup> European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), Second European Union Minorities and Discrimination Survey (EU-MIDI II) Roma – Selected Findings, <https://fra.europa.eu/en/publication/2016/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey-roma-selected-findings>

<sup>14</sup> Bagić, D., Burić, I., Dobrotić, I., Potočnik, D. i Zrinščak, S., Romska svakodnevica u Hrvatskoj: prepreke i mogućnosti promjene, UNDP, UNHCR i UNICEF, 2014., <https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/undp-hr-roma-everyday-2015.pdf>

<sup>15</sup> Kunac, S., Klasnić, K. i Lalić, S., Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: istraživanje baznih podataka, 2019., <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Uklju%4%8Divanje%20Roma%20u%20hrvatsko%20dru%4%8Divo%20-%20istra%4%8Divanje%20baznih%20podataka.pdf>



Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

je i jedino dugoročno rješenje za probleme siromaštva i socijalne isključenosti s kojima se susreću pripadnici/ice romske nacionalne manjine. NSUR te Nacionalni program za Rome propisuju mjere uključivanja Roma u tržište rada, a Hrvatski zavod za zapošljavanje pritom djeluje kao provedbeno tijelo. No ove mjere imaju tek ograničeni utjecaj na promjenu statusa Roma jer uz već ranije naznačene razloge na njihovu implementaciju djeluju posebnosti hrvatskih mikroregija koje Romi nastanjuju. Nadalje, uspješnu implementaciju programa i mjera za zapošljavanje Roma priječe i velike razlike u koordiniranosti tijela državne te regionalne i javne uprave, kao i nerijetka pojava potkapacitiranosti osoblja za provođenje mjera koje uključuju osobe romske nacionalnosti<sup>16</sup>. Također, mjere aktivnog zapošljavanja tj. javni radovi koji zapošljavaju veliki broj Roma na području Osječko-baranjske županije samo su kratkotrajno rješenje. Politike zapošljavanja Roma moraju biti dugoročno održive te raditi na uzrocima njihove nezaposlenosti koji u najvećoj mjeri obuhvaćaju nizak stupanj obrazovanja te diskriminaciju Roma i Romkinja pri zapošljavanju. Treba poticati prijavljivanje diskriminacije, osigurati sankcioniranje diskriminatornog ponašanja te dodatno raditi na otklanjanju predrasuda većinske populacije. Važno je osvijestiti i poslodavce o nezakonitosti takvog postupanja i dugoročnim posljedicama diskriminacije.

Što se tiče poteškoća u **zdravstvenoj zaštiti** specifičan socioekonomski položaj romske nacionalne manjine u velikoj mjeri određuje njihov status kada se radi o zdravlju i zdravstvenoj zaštiti. Romska populacija suočava se s različitim izazovima povezanim sa socijalnom isključenošću i siromaštvom, što direktno utječe na nejednakost i jaz između Roma i ostalog stanovništva u području zdravstvene zaštite<sup>17</sup>. Health and the Roma Community, analysis of the situation in Europe (2009: 78) govori o važnosti uključivanja dobnog aspekta u zdravstvene kampanje, s prioritiziranjem zdravstvenih kampanja za mlade Rome<sup>18</sup>.

---

<sup>16</sup>Bagić, D., Burić, I. Dobrotić, I., Potočnik, D. i Zrinščak, S., Romska svakodnevica u Hrvatskoj: prepreke i mogućnosti promjene, UNDP, UNHCR i UNICEF, 2014., <https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/undp-hr-roma-everyday-2015.pdf>

<sup>17</sup> Vlada Republike Hrvatske, nacionalna strategija za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine, Zagreb, <https://ljudskaprava.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Akcijski%20plan%20za%20provedbu%20Nacionalne%20strategije%20za%20uklju%C4%8Divanje%20Roma%20za%20razdoblje%20od%202013.%20do%202020.%20godine,%20za%202019.%20i%202020.%20godinu.pdf>

<sup>18</sup>Bagić, D., Burić, I. Dobrotić, I., Potočnik, D. i Zrinščak, S., Romska svakodnevica u Hrvatskoj: prepreke i mogućnosti promjene, UNDP, UNHCR i UNICEF, 2014., <https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/undp-hr-roma-everyday-2015.pdf>